

Вишненко Л.І.

студент,

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди*

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ЗАСІБ ІНТЕГРАЦІЇ ТЕОРЕТИЧНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ПРАКТИЦІ РОБОТИ СТАРШОЇ ШКОЛИ

У сучасних умовах основною метою освіти став розвиток творчого потенціалу кожної людини як ресурсу, що забезпечує розвиток суспільства, виробництва, науки і культури. У зв'язку із цим, перед школою постало завдання в організації навчально-виховного процесу таким чином, щоб учні, які вступають в доросле життя, мали розвинене критичне та творче мислення, ініціативність, дисциплінованість, прагнули до активної самореалізації, могли вдало реалізувати себе на ринку праці, мали психологічну стійкість і вміли адаптуватися до соціальних змін у суспільстві.

У цих умовах необхідним є пошук нових напрямів удосконалення навчання, які мали б психолого-педагогічну спрямованість безпосередньо на особистість школяра. Одним з таких напрямів є впровадження інновацій в освітній процес, а саме – використання активних методів навчання. Правильно обрані методи здатні ефективно впливати на якість підготовки школярів, сприяти їх становленню як творчої особистості. Тому більшість учителів сьогодні звертає увагу на метод проектів.

Різні аспекти проблеми організації навчання за методом проектів висвітлюють у своїх роботах як зарубіжні (У.Х. Кілпатрік, Е. Колінгс, М. Кноль та ін.), так і вітчизняні педагоги (А. Венгер, В. Вернадський, Б.М. Назаренко, Н.Ю. Пахомова, Е.С. Полат, Г. В. Рогова, Л. Смалько, В.О. Сухомлинський, О. Шевельова та ін.). В той же час, зміни в освітньому процесі вимагають більш комплексного вивчення застосування методу проектів у старшій школі.

Метою статті є дослідження методу проектів як засобу інтеграції теоретичної і практичної підготовки у практиці роботи старшої школи.

Метод проектів – не новий у світовій педагогіці. Спочатку він виник наприкінці ХІХ ст. в сільськогосподарських школах США і ґрунтувався на теоретичних концепціях прагматичної педагогіки, якою було проголошено «навчання за допомогою діяльності» та акцент на активності учнів [3, с. 121]. Його головна ідея полягає в тому, що дитина з великим захопленням виконує тільки ту діяльність, яку вона сама вільно обирає, і яка є для нею цікавою [2, с. 47].

На думку С. Сисоевої, метод проектів є комплексним навчальним методом, що дозволяє індивідуалізувати навчальний процес, дає можливість виявити самостійність у плануванні, організації та контролі своєї діяльності [8, с. 26].

З точки зору Є.С. Полат, метод проектів передбачає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, що дозволяють вирішити певну проблему під час самостійних дій з обов'язковою презентацією результатів [6, с. 15].

Т.П. Шамова визначає, що метод проектів – це таким чином побудована навчальна діяльність, яка слідує не за логікою навчального предмету, а за

логікою діяльності, що має особистісний зміст для учня, тим самим підвищуючи його мотивацію в навчанні [10, с. 89].

З позиції О. Рибіної, метод проектів є педтехнологією, орієнтованою не на інтеграцію фактичних знань, а на їх використання і здобуття нових [7, с. 47].

Л.В. Чупрова розуміє метод проектів як організацію навчання, при якій учні здобувають знання, уміння й навички в процесі планування й виконання практичних завдань (проектів), що поступово ускладнюються [9, с. 104].

Класифікація проектів представлена на рис. 1.

Класифікація проектів		
За домінуючою в проекті діяльністю (дослідницька, пошукова, творча, рольова, інформаційно-прикладна)	← →	За характером координації проекту (з відкритою координацією або з прихованою координацією)
За кількістю учасників проекту (індивідуальний, груповий, масовий)	← →	За предметно-змістовою складовою (моно- або міжпредметні проекти)
За характером контактів (внутрішні учні певної школи, регіону, країни, та міжнародні – різних країн)	← →	За терміном виконання проекту – короткотривалий (урок), середньотривалий (від тижня до місяця), довготривалий (декілька місяців)

Рис. 1. Класифікація проектів [4, с. 60]

Основними вимогами щодо використання методу проектів у навчальній діяльності С.Є. Генкал виділяє наступні:

- наявність значимої проблеми, яка вимагає знань і дослідницького пошуку вирішення;
- теоретична, практична й пізнавальна значимість передбачуваних результатів;
- самостійна (парна, індивідуальна або групова) діяльність учнів;
- структурування змістовної частини проекту (із вказівкою поетапних результатів);
- використання системи наукових методів (постановка проблеми; визначення об'єкта, предмета і завдань дослідження; розробка гіпотез; вибір методів дослідження; збір, систематизація, аналіз інформації; обговорення результатів проекту, їх оформлення та презентація; висновки) [1, с. 16].

Робота над проектом включає в себе кілька етапів, кожному з яких відповідає певна організація розумової праці вчителі й учня – таблиця 1.

Включення учнів у проективну діяльність, як правило, може починатися і з молодшої школи. Однак у старшій школі учні вже самостійно працюють над створенням проектів.

Ефективність використання методу проектів залежить від рівня підготовки старшокласників. Аби реалізувати проект, учень повинен володіти такими вміннями, як: інтелектуальні (працювати з інформацією, аналізувати, систематизувати, узагальнювати, встановлювати асоціації з раніше вивченим, робити висновки), творчі (висувати ідеї, знаходити варіанти розв'язання проблеми, передбачати можливі наслідки рішень), комунікативні (відстоювати власну точку зору, знаходити компроміс, прогнозувати свій результат), соціальні (відповідати за результати своєї праці, розуміти і поважати точку зору інших) [5, с. 40].

Таблиця 1

Організація роботи над навчальним проектом [5, с. 40]

Етап	Зміст діяльності	Діяльність учнів	Діяльність учителя	Організаційні форми
Організаційний етап	Визначення теми проекту, цілей. Організація робочих груп.	Обговорення проблеми. Висування пропозицій, гіпотез та їх обґрунтування, уточнення цілей. Формування робочих груп.	Створення проблемної ситуації й постановка проблеми.	Розповідь, бесіда, лекція
Планування діяльності	Визначення: - джерел інформації; - способів збору й аналізу інформації; - способів подання результатів (форми звіту). Встановлення форм і критеріїв оцінки результатів і процесу	Формулюють завдання. Уточнюють інформаційні джерела. Вибирають й обґрунтовують свої критерії успіху, форму звіту.	Актуалізує мотиваційний стан учнів. Пропонує ідеї. Разом з учнями встановлює критерії оцінок, консультує.	Бесіда
Здійснення цілей	Перевірка правильності вибору цілей. Доказ гіпотез.	Збирають та уточнюють інформацію. Коректують цілі. Уточнюють хід дій. Проводять дослідження.	Спостерігає, консультує, підтримує позитивні емоції в стані впевненості учнів у своїх діях.	Семінар, практикум, самостійна робота.
Оцінка досягнень, рефлексія	Аналіз виконання проекту. Оцінка індивідуальних і загальних цілей.	Аналізують й узагальнюють отримані результати.	Спостерігає. Направляє процес аналізу.	Семінар. Консультація.
Захист проекту	Оформлення й колективний захист проекту	Захищають проект і беруть участь у колективній оцінці	Бере участь у колективному аналізі й оцінці результатів.	Бесіда. Консультація. Захист проекту

У ході організації та виконання проекту вчитель виконує такі функції, як: допомога учню у пошуку джерел інформації, одночасно сам будучи цим джерелом, координація процесу роботи над проектом; підтримка і заохочення учня до безперервного руху вперед у роботі над проектом, допомога, але не виконання роботи замість нього [5, с. 40].

Разом з тим вчитель повинен добре знати інтереси учнів, їхні можливості, бажання, бути достатньо компетентним, комунікабельним, толерантним, водночас з високим творчим потенціалом.

Реалізація методу проектів у старшій школі – це тісна інтеграція теоретичної і практичної підготовки учнів. Маючи знання, отримані у процесі вивчення навчального предмету, учень з їх носія у ході виконання проекту перетворюється в дослідника, творця. Проектне навчання у старшій школі стимулює і посилює позитивну мотивацію до навчання, активізує дидактичні підходи, пізнавальну діяльність (незалежні заняття, спільне навчання, мозковий штурм, рольові ігри, евристичне проблемне навчання, дискусія і т.д.), стимулює зростання інтересу, дозволяє вчитись на власному досвіді та інших, дає задоволення і бачення продукту своєї праці.

Використання проектного навчання в старшій школі органічно вписується в навчальний процес, дозволяє при інтеграції теорії та практики успішно досягати освітніх цілей, визначених державними освітніми стандартами, забезпечує не лише міцне засвоєння навчального матеріалу, а й інтелектуальний, творчий і моральний розвиток учнів, їх самостійність, доброзичливість у ставленні до вчителя та один до одного, комунікабельність, бажання допомогти іншим.

Список використаних джерел:

1. Генкал С.Є. Дидактичні можливості індивідуальних освітніх проектів учнів профільних класів / С.Є. Генкал // Наукові записки ВДПУ, Серія «Педагогіка і психологія» – Вінниця, 2005. – № 14. – С. 15-17.
2. Гузеев В.В. Алгоритм проектирования или реструктурирования учебного курса под деятельностное обучения / В.В. Гузеев, И.Е. Курчаткина // Профильная школа. – 2012. – № 4. – С. 46-49.
3. Ксенцова Г.Ю. Перспективные школьные технологии / Г.Ю. Ксенцова. – М., 2007. – 224 с.
4. Курицина В.Н. Метод проектов: вчера, сегодня, завтра / В.Н. Курицина // Образовательная технология как система, объединяющая теорию, практику и искусство. – Воронеж: ВГПУ, 2000. – С. 59-63.
5. Пахомова Н.Ю. Проектное обучение – что это? // Методист. – 2004. – № 1. – С. 39-46.
6. Полат Е. Что такое проект? / Е. Полат, А. Петров, М. Бухаркина, М. Моисеева // Открытый урок. – 2004. – № 5. – С. 15.
7. Рыбина О. Проектная деятельность / О. Рыбина // Лучшие страницы педагогической прессы. – 2004. – № 1. – С. 46-49.
8. Сисоева С. Особистісно зорієнтовані технології: метод проектів / С. Сисоева // Підручник для директора. – 2005. – № 9. – С. 25-31.
9. Чупрова Л.В. Развитие креативности студентов в условиях современного образовательного процесса / Л.В. Чупрова // Сборники конференций НИЦ Социосфера. – 2012. – № 4. – С. 103-106.
10. Шамова Т.Н. Активизация учения / Т.Н. Шамова. – М.: Педагогика, 1992. – 231 с.